

**BĂTĂLIA DE LA RÂMNICU SĂRAT
ÎN VIZIUNEA GENERALUL ERICH VON FALKENHAYN,
COMANDANTULUI ARMATEI A 9-A GERMANE**

Viorel FRÎNCU

THE BATTLE OF RÂMNICU SĂRAT VIEWED BY GENERAL ERICH VON
FALKENHAYN, COMMANDER OF THE 9th GERMAN ARMY

ABSTRACT

In the years immediately following the end of the First World War, historians, military historians, former combatants, literates and publicists bent with particular interest on this historical event, resulting in a rich historiography. The memoir books, as components of this bibliography, play an important role, especially when written by people who played a leading role in the development of those events.

Regarding the description and the analysis of the military actions carried out on the territory of Romania, between 1916 - 1919, besides the national literature of the war, an indispensable source of inspiration is also „the enemy's” literature. This is very rich, both in general and in detail. In particular, the German armies were accompanied by numerous war correspondents, who described not only the military operations, but also the picturesque part of the war, noting impressions of all sorts that they could collect. Their descriptions are generally hostile to us, as it is easy to understand.

In this context the memoir book entitled „The 9th Army Campaign against the Romanians and Russians 1916/17”, signed by Erich v. Falkenhayn, „Infantry General, Chief of the German General Staff: September 1914 - August 1916; Commander of the 9th Army: August 1916 - May 1917”, published in 1921, in Berlin, under the aegis of „E. S. Mittler & Sohn”, and translated into Romanian in 1937.

Cuvinte cheie: Primul Război Mondial, România, Erich v. Falkenhayn, Armata a 9-a

Keywords: First World War, Romania, Erich v. Falkenhayn, The 9th Army

În anii imediat următori încheierii Primului Război Mondial, istorici, istorici militari, foști combatanți, literați și publiciști s-au aplecat cu un deosebit interes asupra acestui eveniment istoric, având ca rezultat realizarea unei bogate istoriografii. Volumele de memorialistică, componente ale acestei

Analele Buzăului XI, Buzău, 2019, p. 153 – 169.

bibliografii, au un rol important, mai ales atunci când sunt scrise de persoane care au jucat un rol de prim rang în derularea acelor evenimente.

În ceea ce privește descrierea și analiza acțiunilor militare desfășurate pe teritoriul României, în perioada 1916 - 1919, pe lângă literatura națională a războiului, „un indispensabil izvor de inspirație mai este și literatura dușmanului. Aceasta e foarte bogată, atât în expuneri de ansamblu, cât și de detaliu. În special armatele germane au fost însoțite și de numeroși corespondenți de război, care au descris nu numai operațiunile militare propriuzise, dar și partea pitorească a războiului, notând impresii de tot felul ce au putut culege. Descrierile lor sunt, în general, răuvoitoare pentru noi, dușmănoase, cum e ușor de înțeles. Totuși, sunt un prețios material informativ (...) pentru că sunt un certificat, a cărui parțialitate - în favoarea noastră - n-ar putea fi bănuțită de nimeni”¹.

În acest context se înscrie și volumul memorialistic intitulat „Campania Armatei a 9-a împotriva Românilor și Rușilor 1916/17”, semnat de Erich v. Falkenhayn, General de infanterie, Șeful Direcției supreme germane: septembrie 1914 - august 1916; Comandant al Armatei a 9-a: august 1916 - mai 1917, apărut în anul 1921, la Berlin, sub egida Editurii E. S. Mittler & Sohn.

Același volum a apărut în ediție românească (cu 10 schițe în text), în anul 1937, în traducerea maiorilor Al. Budiș² și C. Franc. În „Cuvântul traducătorilor” se menționează despre carte și autor următoarele: „Deși autorul ne-a fost, credem, cel mai înverșunat adversar - și lucrul se poate explica dacă admitem că pierderea postului său de Generalisim al armatelor germane, s-a produs din cauza și momentul intrării noastre în război -, totuși lucrarea lui oferă multe învățăminte, fiind plină de chestiuni de un deosebit interes:

- aprecieri juste asupra: lipsei de experiență a comandamentului român (exagerate de multe ori); calitățile soldatului român (uneori sincer admirative); evidențierea valorii armatei germane: Comandament și trupă, instrument perfect de război (de imitat în multe privințe); modul de analiză al situațiilor și alegerea justă a elementelor pe care și-a bazat hotărârile (în majoritate de ordin psihologic); resemnarea și superioritatea cu care a suportat tratamentul lipsit de eleganță al foștilor lui subalterni, deveniți superiorii săi.

Dar lucrarea generalului Falkenhayn nu trebuie numai citită; ea cere să fie bine studiată și îndelung meditată pentru a-i extrage toate învățătura, în

¹ Constantin Kirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României. 1916 - 1919*, vol. 1, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 28.

² Alexandru Budiș, general, profesor la Academia Militară, autor a 23 de cărți de istorie, tactică și strategie militară, atașat militar la Sofia (1940). În ziua de 23 august 1944, luptând împotriva sovieticilor, a căzut prizonier, fiind deportat în lagărele din Siberia. După întoarcerea în România, autoritățile l-au arestat, fiind închis la Jilava.

scopul folosirii ei pentru o pregătire superioară celei din 1916, din toate punctele de vedere.

Altfel, tributul plătit atunci acestui valoros adversar - jertfa capitală a sute de mii de eroi și suferința totalității românismului - va fi fost zadarnic”.

Lucrarea este compusă din două părți: 1. Campania din Transilvania; 2. Luptele din România.

Din amintitul volum reproducem capitolul „Bătălia Râmnicului” (9/22 - 14/27 decembrie 1916³, denumită de germani *Bătălia de Crăciun – Weihnachtsschlacht*⁴), așa cum a fost receptată de comandantul Armatei a IX-a, în condițiile în care Conducerea supremă germană considera că o victorie asupra forțelor aliate antantiste va conduce la înfrângerea definitivă a armatei române. Doar eroismul ostașilor români a făcut ca retragerea pe aliniamentul râului Siret, în triumghiul de foc și glorie Mărășești - Mărăști - Oituz, să fie un nou punct de plecare, în vara anului 1917, pentru împlinirea definitivă a idealului nostru de veacuri, făurirea unității naționale.

„Poziția inamică se întindea în fața frontului Armatei a 9-a, pe malul stâng al Buzăului, de la Vișani, prin Bălăceanul și Zoița, până în munți, pe înălțimile sud - est Racovițeni. După fotografiile luate din avion, ea era în cea mai mare parte bine întărită, fiind foarte puternică prin însăși natura terenului. Aripa stângă se sprijinea pe lacul Jirlău, cu afluenții săi mlăștinoși. Dreapta și centrul erau foarte favorizate de teren. Am hotărât să atac la stânga și centru și să obțin decisiunea.

- prin efort la aripa dreaptă, unde terenul era mai propice, având câteva șosele mai bune, care permiteau cel puțin libertatea mișcărilor și,

- prin învăluire executată la poalele munților.

Principalul lucru era acum, ca trupa să treacă în repaus, pentru a se pune în ordine și pentru a face pregătirile premergătoare necesare.

Chiar în cursul înaintării de până acum s-au produs manifestațiuni, care demonstau slăbirea disciplinei.

Numărul celor care pretindeau a se fi rătăcit de la unitățile lor pentru a cutreiera țara s-a înmulțit în mod înspăimântător, cu toate că personal am luat cele mai drastice măsuri. Pe toate șoselele de marș urmau ariegarde mici, înzestrate cu trăsuri de ambulanță, personal sanitar și material sanitar îmbelșugat, la distanță de câteva ore depărtare. Aceste ariegarde erau compuse din oameni de încredere. Ele trebuiau să adune pe rămași din urmă și, după situație, să-i înainteze locului în drept. Am mărit personalul jandarmeriei de campanie. Această măsură era necesară îndeosebi la orașe, în localitățile mai

³ În linii mari, am păstrat, în reproducerea textului, ortografia epocii, aducând unele corecturi pentru ușurarea lecturii.

⁴ După noul stil: datele lucrării germane au fost toate după calendarul Gregorian (nota trad.).

mari și în satele viticole mai bogate de la poalele munților, în care se ascundeau de preferință haimanalele fugite de pe front.

Dar toate aceste măsuri de prevedere și altele asemănătoare au ajutat puțin, atât timp cât Armata a fost în mișcare, ca până acum. Chiar sub ochii superiorilor de cele mai mari grade, care desigur că nu erau lipsiți de energie, s-au întâmplat prădăciuni nenumărate, la Ploiești și Buzău. Pe șoselele din zona etapelor, crimele și călcările de lege erau la ordinea zilei. Tragerile cu arma asupra porcilor, vitelor și păsărilor nu mai luau sfârșit. În multe locuri circulația constituia chiar un pericol de moarte (...).

În cazul de față, o întrerupere a acțiunii a devenit indispensabilă și din cauza necesității de a apropia artileria grea și munițiunile necesare viitoarelor lupte serioase. Până acum nu se reușise, cu toată munca depusă de trupele de cale ferată, să se restabilească linia ferată peste munți, pentru a lega Armata a 9-a de Transilvania. Coloanele hipo și auto n-au putut urma trupa.

Pe timpul așa-zis de odihnă, Armata nu a fost lipsită de muncă nici de fel. Cel mai mult însă, Comandamentul Armatei.

Planurile noi ale O.H.L. (Conducerea supremă germană - n.n.), sosite în aceste zile, ne-au mărit munca, fără a avea sorți să se realizeze vreodată.

Era vorba de o reeditare a ideilor că aripa dreaptă a Grupului de armate, comandat actualmente⁵ de Arhiducele Iosif, să pornească prin trecătoarea Oituz și prin Valea Trotuș, în spatele frontului, asupra inamicului, aflat pe malul drept și de Sud al Siretului. Pentru a ușura acest atac, trebuiau să atace aproape simultan și celelalte unități ale Armatei austriece.

La 5 Decembrie, Comandamentul Grupului de armate a comunicat, referitor la acest proiect: „Intențiunea noastră este, ca aripa dreaptă a atacului (Divizia 1 Cavalerie Austriacă, Divizia 218 Infanterie și 1 Batal[ion] Vânători rezervă) să intervină, cel mai târziu 9 Decembrie, astfel încât la 11 Decembrie, să înainte în concordanță cu aripa stângă a Armatei a 9-a, peste coama muntoasă Est de regiunea Târgului Săcuilor, în direcția Nereju. La 13 Decembrie, vor fi gata de atac: Grupul Oituz (Divizia 49 Rezervă, 187 Infanterie, 71 Infanterie Austriacă), Grupul Uzului (Diviziile 39 Infanterie Austriacă și 225 Infanterie), precum și Grupul Ghimeș (Diviziile 8 Infanterie Bavareză, 24 și 61 Infanterie Austriacă”.

Trebuiau deci puse în mișcare cinci divizii germane și șase austro-ungare, o operațiune mare după noțiunea teatrului de operațiuni. Dacă în concepția acestei aventuri, s-a ținut seamă la M. C. G. (Marele Cartier General - n.n.), de experiențele făcute în iarna 1914 - 1915, nu-mi este cunoscut nici până azi. La Comandamentul Armatei a 9-a, unde trăiam situația la fața locului, eram de la

⁵ Fostul Comandant, Arhiducele Carol, devenise împărat după moartea lui Franz Iosif (nota trad.).

început convinși că nu există, chiar în cele mai favorabile condițiuni, nici cele mai infime șanse de succes, ținând seama pentru reușita unei asemenea operațiuni pe timp de iarnă, în Carpați, de dificultățile terenului și ale reprovizionărilor. Ele nu puteau decât provoca cele mai grele pierderi, ocazionate de viscol, ger, zăpadă sau ploaie care trebuiau înfruntate. Bineînțeles că fiind vorba de operațiunile unui alt Grup de armate, nu aveam calitatea să-mi exprim îngrijorarea. M-am rezumat să las a se comunica Comandamentului Arhiducelui Iosif, ca să nu anticipeze calculele referitoare la înaintarea Armatei a 9-a; aceasta ar avea în fața frontului său un inamic puternic, care nu va putea fi atacat înainte de 9 Decembrie.

Acest inamic se compunea, începând din munți (aripa sa dreaptă) din Diviziile de cavalerie Transamur, de voluntari caucazieni, a cazacilor de Terek, Diviziile 6 și 3 române, Diviziile 34, 13, 14, 2 și 30 Infanterie Ruse; aripa stângă era la Vișani pe Buzău. Unitățile Corpului III Cavalerie Rus, aflate pe front, nu au putut fi identificate. Dar și fără grosul acestei trupe, adversarul era numeric superior Armatei a 9-a.

Pe timpul pregătirilor bătăliei, ne-a venit de la O. H. L. o veste care ne-a liniștit, pe mine și pe toți comandanții de trupe: oferta de pace adresată Antantei. Desigur, că o asemenea veste n-a putut influența în mod favorabil spiritul ofensiv. Nimeni nu are plăcere să se lase împușcat, când știe, că în acel moment chiar se încheie pacea, aducând astfel un sacrificiu zadarnic. Este incontestabil că acest efect moral s-a exercitat și asupra unei părți din trupă. Pe de altă parte, n-a crezut nimeni că oferta va fi primită, sub această formă, de adversarii noștri. Refuzul ofertei n-a provocat însă - cel puțin la Armata a 9-a - efectul de care ne era atâta teamă și care s-a produs în patrie, adică o puternică scădere a moralului.

Ordinul de atac s-a dat la 6 Decembrie cu următorul conținut:

„1. Poziția inamică se află pe linia generală Batogul - Filipești - Vișineni - Galbenul - Costieni - înălțimea est de Vadu Sorești.

2. Armata a 9-a atacă; dezlănțuirea acțiunii pe aripa stângă începe la 8 Decembrie.

3. Zonele de atac: între Corpul Krafft și Corpul I rezervă: linia Vadu Sorești (aparține lui Krafft) - înălțimea est de Racovițeni - P.T. 305 - Oratia (aparține Corpului I Rezervă); între Corpul I Rezervă și Corpul LIV, Scurtești - Bobocul (Corpul I Rezervă) - Costienii mari - Obidiți (Corpul LIV); între Corpul LIV și Armata de Dunăre, linia Buzăului.

4. Corpul Krafft va ajunge, luând măsuri de siguranță pe flancul său drept, împotriva inamicului de pe spinarea muntoasă est de Valea Călnăului, în Valea Râmnicului Sărat, în regiunea Dumitrești și mai sus. Linia de siguranță a avanposturilor va fi depășită la 9 Decembrie. Artileria călărească, care nu va putea urma Corpul, va fi pusă la dispoziția Corpului I rezervă.

5. Corpul I Rezervă strămută efortul pe aripa stângă și pregătește atacul astfel încât infanteria să se afle în tranșee, la o astfel de depărtare de inamic, ca să poată debușa la atac de pe baza de plecare; iar tragerile de efect ale artileriei să poată începe.

6. Corpul LIV se va desfășura pe front, în noaptea de 8/9, în continuarea Corpului I Rezervă, în linii de pușcași rare în fața poziției inamice; iar în 9 Decembrie va imobiliza pe inamic prin focurile artileriei sale. La 10 Decembrie va începe atacul propriu-zis. Locul unde se va face ruptura frontului va fi stabilit de Comandamentul Armatei.

7. Diviziile 89 și 41 Infanterie rămân deocamdată la dispoziția mea, în cantonamente (care se aflau în spatele aripei stângi și ale aripei drepte). Rămâne în sarcina Comandamentului armatei, de a interveni cu artileria grea a acestor divizii.

8. Divizia 2 Cavalerie iese din compunerea Armatei, după dispozițiunile Conducerii supreme germane și va fi transportată pe un alt teatru de operațiuni.

9. Corpul de Cavalerie rămâne în cantonamentele sale”.

Acest ordin poate surprinde prin faptul că unități importante ale Armatei nu participă deocamdată la atac. Aceasta are mai multe motive. Caii Corpului de Cavalerie erau atât de epuizați, potcovitul și echipamentul în stare atât de rea, încât o întrebuintare a lui nu putea să intre în discuție; era nevoie să lăsăm trupa încă vreo câteva zile în refacere. În afară de aceasta, formațiunile lor de artilerie și mitraliere se mai aflau încă la Armata de Dunăre (de la încercarea de atac nereușit), de unde le primea abia peste câteva zile. Găseam mai important să refac Corpul de cavalerie Schmettow în întregime, pentru bătlia ce voi începe și care - după cum speram - va avea succes, decât să intervin cu el în luptă descălecat; în acest caz nu se puteau forma decât două batalioane cu efectiv redus. Am rezervat Divizia 89 Infanterie, deoarece față de situația foarte neclară din munți, nu puteam prevedea cum se va achita Corpul Krafft de misiunea de învăluire ce-i încredinșasem. Era posibil, dacă nu probabil, că va pierde prin această operațiune legătura cu Corpul I Rezervă. Divizia 89 Infanterie îmi rămânea atunci la dispoziție pentru a umple golul, astfel că Generalul Krafft să nu fie stânjenit în luarea măsurilor sale. Dacă această divizie ar fi fost pusă inițial la dispoziția Corpului I Rezervă, atunci ar fi trebuit să-i impunem servitutea ca Generalul Morgen să n-o utilizeze decât în direcția dorită de noi.

Considerațiuni analoage m-au determinat să țin și Divizia 41 Infanterie în rezervă. Intențiunea mea operativă era ca deocamdată să bat aripa dreaptă a inamicului. La această acțiune nu s-ar fi putut utiliza decât trupe de munte propriu zise, deci singurul Corp Krafft. Pe poalele munților (vest de șoseaua Buzău - Râmnicu Sărat), nu se puteau utiliza, față de spațiul existent, decât cel

mult două divizii. Am destinat Diviziile 76 Rezervă și 12 Infanterie Bavareză. Mai multe divizii nu aveau loc.

În desfășurarea ulterioară a bătăliei, prevedeam împingerea inamicului din munți și de pe șoseaua Râmnicu Sărat - Focșani, în terenul mlăștinos, de ambele părți ale văii Râmnicului Sărat, unde speram să-i produc pierderi grele.

Aici era necesară o trupă puternică, proaspătă, mobilă și cu spirit ofensiv, cum se dovedise a fi Divizia 41 Infanterie. În afară de aceasta, era foarte probabil, ca pe un front de atac mai larg de 30 km se va ivi pentru comandament necesitatea să exercite o presiune într-un anumit sector, neprevăzut înainte. Divizia 41 Infanterie răspundea și acestei eventualități. Dacă o dădeam Corpului LIV, era sigur că dispărea în linia de luptă, frontul de atac al Corpului fiind aproape de 20 km.

În acest sens, am răspuns și Conducerii supreme germane, când mi-a cerut, la 7 Decembrie, să întăresc cât se poate de mult aripa stângă, pentru a putea învinge astfel rezistența inamicului din câmpie, prin învăluire cu stânga.

Corespunzător ideilor de bază, comunicate la 16 și 25, cu privire la operațiuni, s-au împins: în munți toate trupele de munte ale Armatei și la poalele lor două divizii care au intrat întrucâtva echipamentul potrivit războiului din munți.

O altă întărire a forțelor nu intră în discuție, deoarece întrebuintarea artileriei călărețe și a altor vehicule este cu totul exclusă.

La 8 Decembrie s-a mai ordonat ca toate vehiculele Grupului Krafft, care nu puteau să urmeze operațiunile în munți, să fie cantonate, pe unități constituite, în Valea Buzăului, mai sus de oraș. După continuarea operațiunilor, pe baza ordinului Generalului Krafft, să fie intercalate, pe eșaloane, în coloanele Corpului I Rezervă, ca să urmeze trupele pe șoseaua Râmnicu Sărat.

Trecând prin dificultăți indescriptibile, Comandamentul Armatei a reușit să-și aducă artileria până în acea zi pe poziție; numai Corpul LIV a prelungit această activitate până în ziua următoare.

Atacul a început la 9 Decembrie în mod metodic.

Corpul I Rezervă a cucerit întreaga pozițiune înaintată a inamicului de la Cuculeasa până la înălțimile est de Vadu Sorești, unde a fost oprit în fața unei a 2-a poziții.

Corpul Krafft ajunsese, după lupte grele și în condițiunile cele mai dificile, (deoarece fiecare mișcare trebuia executată pe pământul desfundat și argilos, din care este compus tot șirul de munți premergători) cu Divizia 73 Infanterie Austriacă, până în regiunea Motohani, cu grupa din dreapta a Corpului alpin, până aproape de Sărulești, cea din stânga până la Șindrilița. Aici exista legătura cu extrema aripei drepte a Grupului de armată Arhiducele Iosif.

O oarecare lipsă de coeziune a intervenit în legătura Corpului I rezervă și Krafft. Am dispus atunci pentru a doua zi ca Divizia 89 Infanterie să intervină de timpuriu, mai sus de orașul Buzău, înspre Sudiți - Aliceni, sub ordinele Corpului I Rezervă. Nu se poate nega, că Divizia 89 Infanterie ar fi putut fi adusă acolo mai din vreme, așa că la 10 Decembrie să fi putut fi intercalată în intervalul care s-a ivit. Sosirea ei tardivă, în linia întâi, a paralizat acțiunea Corpului I Rezervă, pe 10 Decembrie.

De asemenea mi s-a părut necesar, să apropii mai mult Divizia 41 Infanterie. Ea trebuia să treacă, la 10 Decembrie, Buzăul, pe un pod aflat în zona Cilibia - Găvănești, unde urma să fie cantonată.

Lui Schmettow i s-a dat ordin de a accelera primirea artileriei și mitralierelor sale, ce fuseseră detașate la Armata de Dunăre.

A doua zi de atac: la Corpul I rezervă nicio schimbare; la Corpul Krafft puține. Inamicul a rezistat cu îndârjire; oboselile din ajun se observau. Corpul LIV a făcut, dimpotrivă, un salt mare înainte; de fapt împotriva intențiunilor mele. Impulsul pentru acest salt a venit din linia cea mai înaintată a Diviziei 109 Infanterie. Divizia a străpuns poziția inamică înaintată la Pântecani - Galbenul. La dreapta s-a asociat Divizia 115 Infanterie, cucerind Drogul; iar la stânga, aripa dreaptă a Diviziei 301, care a cucerit Bălăceanul. Drogul n-a putut să fie însă ținut. În noaptea din ajunul Crăciunului⁶, un contraatac al inamicului ne-a forțat să-l evacuăm. El și-a concentrat în acest scop forțele de pe malul drept al Buzăului, unde Armata de Dunăre aștepta rezultatul luptelor la Armata a 9-a, înainte de a interveni. La rugămintea mea, de a fixa cel puțin pe inamic, mi s-a spus de Mackensen că nu poate înainta până când atacul Armatei a 9-a nu înlătura inamicului «posibilitatea» de a flanca, de pe malul stâng al Buzăului, Armata de Dunăre.

Pe restul frontului, noaptea din ajunul Crăciunului n-a adus nicio modificare remarcabilă a situației, cu excepția Diviziilor 12 Infanterie Bavareză și 89 Infanterie, la extrema aripei stângi a Corpului I Rezervă. Ele au luat cu asalt cota 417 (nord - est de Petrișor), puternic întărită, au pierdut-o, au luat-o din nou; spre seară o stăpâneau încă după lupte, din nefericire îndârjite, chiar la baionete. A fost o faptă de arme de prim rang. Ascensiunea spre cota 417 se egala, desigur, ca pantă, cu înălțimile de la Spirechen [Spidele - n.n.]; era însă de trei sau patru ori mai înaltă și mai acoperită cu fortificații, lucrute cu multă îndemânare și pentru bune flancări. Rușii, în apărare, se băteau admirabil; au fost însă răpuși de vitejia spontană și plină de rezistență a Bavarezilor și a Diviziei 89 Infanterie. După cum am aflat mai târziu, cucerirea cotei 417 a decis succesul bătăliei. Inamicul a început retragerea, la 12 (25) Decembrie.

⁶ După stilul nou în care au fost scrise toate edițiile germane.

Noi nu am observat atunci aceasta.

Dimpotrivă, prima zi de sărbătoare s-a scurs astfel încât trebuia să ne temem seara, că atacul se va opri. De fapt, aripa dreaptă a Corpului Krafft a făcut câteva progrese în direcția Buda - Dealul Lung, în Valea Râmnicului Sărat; cea stângă a fost oprită însă în fața unei pozițiuni - după cum s-a afirmat -, întărită, de la Jitia la Între Râmnice. Atât Corpul I Rezervă cât și Corpul LIV n-au mai înaintat niciun pas. Trupele aflate în lupte de trei zile își consumaseră toate cartușele. După o veche experiență, o trupă, chiar victorioasă, nu poate continua succesul fără întrerupere, mai mult de două zile, dacă nu i se acordă repausul necesar; altfel își pierde tot elanul.

Ca forțe proaspete nu mai aveam decât Divizia 41 Infanterie. Se punea acum întrebarea unde să intervină. În mod teoretic ea aparținea incontestabil aripei stângi, dar în spațiu se găsea la Roșiori, în spatele Corpului LIV. Deplasarea ei spre Corpul I Rezervă ar fi durat probabil o zi, ceea ce ar fi îngăduit inamicului să se refacă și să se regrupeze din nou. În afară de aceasta, Generalul-lt. Kühne jura, că în cazul când i se vor acorda trupe proaspete, poziția inamicului va fi cu siguranță străpunsă, pe când Generalul Morgen era mai rezervat.

M-am hotărât deci, să o repartizez Corpului LIV pentru susținerea atacului său, peste Bălăceanul, dar am greșit. Corpul n-a putut înainta, în ziua de 13 (26) Decembrie prea mult. Dimpotrivă, Generalul Morgen și-a împins diviziile înainte. Ele au surprins poziția a 2-a și a 3-a a inamicului între calea ferată (nord de Cuculeasa) și munți și erau în plină urmărire, în direcția Râmnicu Sărat. Dacă Divizia 41 Infanterie ar fi ajuns proaspătă la Corpul Morgen, s-ar fi putut obține un mare succes. Ar fi fost posibil atunci să se realizeze o separațiune completă a unităților în retragere spre Focșani, de toate celelalte, aflate mai spre est și să se ajungă poate la podul de pe Siret la Nănești înaintea inamicului aflat în retragere.

Era evident că față de situația existentă, victoria era sigur de partea noastră. Am însărcinat pe Contele Schmettow să se țină gata să execute, la 14 (27) Decembrie, urmărirea spre Vișani și Slobozia Galbenul.

De fapt, ziua de 14 Decembrie a adus certitudinea atât de mult așteptată.

Corpul LIV era în înaintare cu Divizia 41 Infanterie spre Sălchioara, cu Divizia 109 la stânga înspre șoseaua Sălchioara - Râmnicu Sărat. Inamicul s-a retras aci pretutindeni și în grabă. Numai în fața Diviziei 115 infanterie se mai menținea la Drogul; probabil pentru că nu a fost atacat în mod energic.

De la Corpul I Rezervă, Divizia 76 Rezervă a pătruns în Râmnicu Sărat, Divizia 12 Infanterie Bavareză a trecut la nord de oraș peste râu înspre est; Divizia 216, de ambele părți ale căii ferate, a trecut cu aripa dreaptă Obidiții, cu cea stângă mahalaua de est a orașului Râmnicu Sărat; Divizia 89 a curățit pădurea Est de Putedra, de inamicul ce se mai afla în ea.

La Corpul Krafft: Divizia 73 Infanterie Austriacă s-a pus în marș spre Buda, de pe spinarea de la Pardoși; Corpul alpin a luptat pe cota 880 nord - vest de Dumitrești.

Modul în care am judecat situația în urma acestui succes, rezultă din darea de seamă trimisă Conducerii supreme germane, la 14 Decembrie, seara:

„Armata a 9-a a bătut decisiv, în bătălia de Crăciun, care a durat aproape șase zile, la nord de valea Buzăului, forțele rusești ce i se opuneau, pe un teren cu adevărat ideal pentru apărare. Se poate presupune că forța combativă a inamicului, care a putut scăpa, s-a redus, pentru oarecare vreme, în mod simțitor. S-a dovedit din nou, ce puțin pot face chiar trupele ruse împotriva celor germane.

Cu toate aceste, intervenția lor a creat o situație nouă.

Atât timp cât ne așteptam la sud de Siret numai la rezistența Românilor, se putea conta, cu mare probabilitate, pe ajungerea la râu și chiar pe trecerea lui, înainte de venirea iernii care este foarte aspră aici. Această situație s-a schimbat însă odată cu apariția de unități puternice ruse. Dacă există încă posibilitatea ca înainte de a ajunge la râu, adică înainte de a fi străpuns capetele de pod ale Rușilor de pe malul drept, Armata să nu fie surprinsă de iarna geroasă, în tot cazul avem certitudinea că după trecerea lor nu va scăpa de ea. Urmărilor ce ar decurge pentru cantonamente, comunicații și combustibil în țara aceasta, atât de săracă și sistematic devastată de Ruși, nu mai au nevoie să fie descrise. Chiar în situația actuală, cu timpul nu prea geros, dar cu viața continuă de bivouac, fără foc, se resimt urmări extrem de grele asupra trupelor.

Mai este încă o a doua chestiune de lămurit de acum, cu privire la viitoarele operațiuni ale Armatei. În prezent limita ei dreaptă este valea Buzăului, cea stângă Valea Putnei, unde aripa dreaptă a Grupului de armate al Arhiducelui Iosif a intervenit în acțiune. Chiar dacă Armata va putea să acopere acest front a cărei lungime este de aproximativ 75 km, cu cele zece divizii, totuși ar mai fi necesar de știut, dacă efortul viitor se va face pentru cucerirea Siretului mai jos de Focșani, în direcția nord-est, sau pentru cucerirea acestei localități și trecerea prin ea, deci în direcția nord.

Răspunsul la ambele chestiuni pare că depinde, exclusiv, de intențiunile viitoare ale Conducerii supreme germane”.

Cât de urgentă este necesitatea lămuririi acestor chestiuni, a rezultat din ordinul lui Mackensen, care a însărcinat Armata a 9-a să împingă urgent unități puternice de infanterie prin Grădiștea spre Șuțești, pentru a veni în ajutorul Armatei de Dunăre. Aceasta avea misiunea să atace la 17 Decembrie pozițiunea din fața ei, pe linia Giurgeni (sud-vest Vizirul) - Berlești - Filipești. Încercarea Diviziei 1 Infanterie Bavareză de a cuceri Giurgeni la 14 [Decembrie] nu reușise.

Deoarece aveam convingerea că inamicul nu putea avea forțe considerabile în sectorul stâng al Buzăului, din cauza înaintării atât de repede a Armatei a 9-a, iar că atacul diviziilor bulgare nu a fost executat în mod serios, am protestat; voiam să evit o trimitere de trupe importante spre Șuțești, ceea ce nu putea provoca decât o împrăștiere a forțelor. Dispozițiunea a fost însă menținută și chiar după sosirea răspunsului Conducerii supreme germane, la întrebările mele. El avea un conținut gen oracol. Se arăta că se urmărește cucerirea Focșanilor; că pentru continuarea operațiunilor rămâne de văzut; că nu se intenționează a se trece peste Siret.

Dispoziția a devenit apoi inutilă, deoarece ariergardele slabe rusești au profitat de noaptea din 16, pentru a dispărea spre nord-est. În consecință, Mackensen a ordonat ca aripa dreaptă a Armatei a 9-a să fie împinsă spre Măxineni, pentru ca să poată concura mai târziu la atacul unui cap de pod (identificat de aviatori), care încercuia Brăila pe la sud, într-un mare semicerc.

Armata a fost nevoită să continue înaintarea înspre nord, pe acest front larg ce i-a fost stabilit, luptând continuu împotriva ariergardelor inamice.

Recunoscându-se, cu ocazia înaintării, că un cap de pod asemănător celui de la Brăila, înconjoară Năneștii și se continuă cu o poziție inamică la sud și la nord de Focșani, am încercat din nou, printr-o cerere insistentă, să obțin o modificare a ordinelor lui Mackensen, a căror executare putea provoca mari primejdii. Speram să le pot evita sugerând să nu atacăm Brăila și să se treacă cel puțin o divizie de la Armata de Dunăre pe malul de Nord al Buzăului; prin aceasta se da Armatei a 9-a posibilitatea să-și restrângă frontul spre stânga. Din nefericire însă, propunerea n-a fost acceptată. Nici instrucțiunea următoare a Conducerii supreme germane - primită în urma insistențelor mele repetate - n-a fost prea clară; față de iarna ce se apropia, ceream sau să se pună capăt operațiunilor sau să se accelereze printr-o concentrare de forțe la Armata a 9-a; și această instrucțiune era concepută în termeni de oracol, ca și cea anterioară. Ea cuprindea: „Armata va face efortul spre Focșani pentru a cuceri teren în acea direcțiune. Dacă Armata crede că va putea realiza acest deziderat exploatând avantajele tactice, ce s-ar putea obține cu siguranță prin întărirea aripei drepte, atunci în mod firesc îi rămâne de a alege și această cale, în loc de a-și strânge prea mult forțele spre Focșani, între poalele muntelui și șosea. Cucerirea terenului în direcția nord rămâne o chestiune importantă, pentru a apropia Armata a 9-a de aripa dreaptă a Grupului de armate ale Arhiducelui Iosif. Este probabil că dincolo de Focșani nu se vor continua operațiunile. Aripa dreaptă a Armatei de Dunăre va atinge Siretul, pentru a-și crea condițiuni favorabile de apărare. O accelerare a operațiunilor, oricât de executabilă, va trebui să țină seamă de situația generală, în privința căreia Conducerea supremă germană va trimite o hotărâre definitivă în câteva zile”.

Când această instrucțiune a sosit la Comandamentul Armatei, în ziua de 18 Decembrie, Corpul de Cavalerie se afla în regiunea Pitulați (pe Buzăul inferior) și la nord; Corpul LIV pe colinele est de linia Ciorăști - Martinești pe râul Râmnic; Corpul I Rezervă, cu primele elemente la Bogza - Gugești - N. Plăinești; Corpul Krafft la sud de linia Odobeasca - Târâtu⁷. Toate unitățile erau în contact cu inamicul care ceda numai pas cu pas. Timpul, care în ultimele zile fusese ceva mai bun, s-a înrăutățit din nou. A plouat neconținut cu găleata. Orice mișcare în afara drumurilor era legată de imense dificultăți. Lucrul este foarte semnificativ pentru șosele, deoarece chiar pe șoseaua națională Râmnicu Sărat - Focșani, înămolirea cailor de tracțiune sau de călărie n-a format o excepție, ci o regulă zilnică. Instrucțiunea primită de a ajunge cu aripa dreaptă Siretul, iar cu stânga Focșanii era foarte natural că ar fi expus Armata primejdiei de a fi ruptă în bucăți. Dar nu rămânea nimic de făcut, ordinele trebuiau executate. În consecință s-a dispus, că marșul trebuie să fie continuat astfel: Smettow între Buzău și linia Vâlcelele - Olăneasca - Gârleasca; Corpul LIV între ultima limită arătată și linia Bogza - Gologanu; el trebuia să pregătească atacul împotriva capului de pod rus, de la sud de Nănești; Corpul I rezervă - între această limită și poalele munților - cu aripa dreaptă puternică înspre Faraonele, vest de Focșani; Corpul Krafft, cu aripa dreaptă înspre Faraonele, cu stânga spre Mera.

Rapoartele repetate ale comandanților, referitoare la oameni și eforturile la care au fost supuși, am încercat să le domolesc comunicând că nu mai era vorba de operațiuni în stil mare. Cu cât se vor executa mișcările mai repede, în zilele următoare, cu atât va fi mai curând posibil de a se acorda trupelor repausul atât de necesar. Intercalarea unui repaus ar amâna numai această stare atât de mult dorită și ar fi, în anotimpul atât de înaintat, dublu de primejdios”.

După încheierea „Bătăliei Râmnicului”, comandantul Armatei a 9-a, generalul Erich von Falkenhayn, face o evaluare a situației, aducând în prim plan starea de spirit a militarilor germani și a prizonierilor români, precum și premisele tactice și strategice ce urmau să fie adoptate în viitor:

„Cartierul general al armatei l-am deplasat, la 17 Decembrie, de la Ploiești spre Buzău. N-ar fi fost bine să îl duc tocmai la Râmnicu Sărat, deoarece n-ar fi fost posibil să se restabilească până atunci, în mod suficient, legăturile telegrafice. De asemenea, starea de lucruri din spitalele și magazinele din Buzău au necesitat intervenția mea. Se aglomerase aici totul, în mod foarte îngrijorător, deoarece calea ferată - începând de la Orșova, prin Craiova și București -, care a fost redată circulației, deși într-o stare încă deplorabilă, transporta totul de pe front și pentru alimentarea lui. Aceste condițiuni nu s-au ușurat deloc, mai ales că între timp tifosul, febra recurentă și holera au luat o

⁷ A se vedea schița alăturată.

dezvoltare mai mare. Din fericire, aceste boli nu și-au căutat victimele lor de preferință în unitățile germane, ci în special în lagărele de prizonieri români. Puterea mică de rezistență a prizonierilor, în primul rând al românilor, dar și a rușilor, față de influențele atmosferice, precum și din cauza lipsei de hrană obișnuită, a fost impresionantă. Înainte ca doctorul Armatei, Generalul - medic Witte, să-mi raporteze situația, toate măsurile ce îi stăteau în putință pentru a da ajutoare fuseseră luate de el și medicul etapelor. Cu această ocazie, Generalul - medic Witte a contractat tifosul exantematic. Nu s-ar fi putut continua campania, dacă medicii și personalul sanitar nu s-ar fi sacrificat serviciului. Am încercat să vin în ajutor și am pus toate mijloacele necesare la dispoziție, intervenind și personal la autorități. O ameliorare nu s-a observat decât cu încetul. Numărul bolnavilor și mortalitatea a rămas luni de zile atât de numeroasă, încât era de speriat. Desigur, că era extrem de greu în această situație, ca să faci ceva temeinic, când la început nu exista pe linia ferată o legătură regulată cu Germania, iar în țară nu puteam procura toate cele necesare. Ar fi fost din partea noastră o miopie și o cruzime, care nu s-ar fi putut justifica din punct de vedere militar, dacă n-am fi utilizat puținele mijloace de transport pe care le posedam, în primul rând, pentru nevoile urgente ale trupei combatante.

(...) La 28 Decembrie am dat ordin pentru trecerea la defensivă și ocuparea pozițiilor de rezistență permanentă. Tot posibilul s-a făcut pentru a se da trupelor la vreme materialul de construcție și combustibilul necesar. Dar eforturile nu au putut împiedica efectele crivăului ivit deodată la Armata a 9-a, într-o după-amiază, la începutul lunii ianuarie, după o vreme surprinzător de caldă. Am suferit din această cauză pierderi mari; numai într-o săptămână am avut (ca urmare a înghețului) degerături totale și parțiale, care se ridicau ca număr la mai mult de $\frac{1}{4}$, față de celelalte pierderi, pe care le provocase înainte inamicul, în morți, răniți sau dispăruți, pe tot timpul acestei campanii, timp de patru luni. Astfel s-a încheiat această perioadă strălucită, din nefericire, cu o notă disonantă. Ar fi deci admisibil, că din această cauză să se fi lăsat o umbră neplăcută pe starea de spirit a Armatei a 9-a. Nu a fost însă cazul.

Aceasta se datorește fie convingerii, că nicio greșeală nu s-a făcut în aprecierea situațiilor de război, și nicio omisiune în îngrijirea ce se datora trupei, fie că veselie mare ce există în inima ostașilor Armatei, s-a dovedit a fi mai puternică, după extraordinarul randament ce au înfăptuit, decât impresiunile doborâtoare ale momentului.

În tot cazul, moralul trupei a rămas nealterat. Lui se datoresc mărețele fapte de arme descrise până acum. Numai spiritul rămas viu și neschimbat a dus trupele, care au început campania la Petroșani, prin victoriile de la Sibiu, Brașov, peste munți și câmpiile mlăștinoase ale Munteniei până la Siret, în toamna târzie și începutul iernii 1916 - 1917".

27 decembrie 1916, Bătălia pentru Râmnicu Sărat: desen de Albrecht Reich de la „Illustriren Zeitung”, în „Lumea de Foc”, vol. 3, de Paul Schreckenbach, Leipzig, 1920

Erich v. Falkenhayn

General de Infanterie

Şeful Direcţiei supreme germane (M. C. G.): Sept. 1914 — August 1916

Comandant al Armatei 9-a: August 1916 — Mai 1917

Campania Armatei 9-a împotriva Românilor şi Ruşilor 1916/17

în româneşte de

Maiorii AL. BUDIŞ şi C. FRANC

10 Schiţe în text

BUCUREŞTI 1937

Legendă:

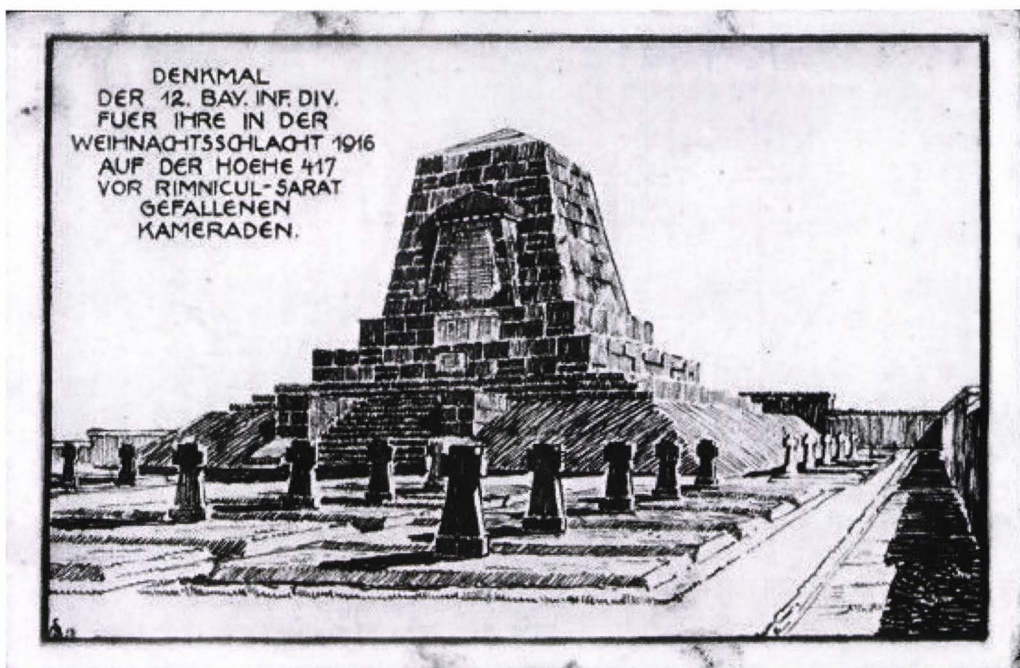
- Trupe germane și austro-ungare
- > Cavalerie germană
- ~~~~~ Pozitiile de așteptare în vederea luptei
- ▬ Pozitiile române și ruse

1:800.000.

**Bătălia de la Râmnicu-Sărat (8-14 Dec. 1916)
și urmărirea finală la 18 Dec. 1916**

Schița Nr 9

Imaginea primului monument de la Racovițeni cu dedicația: „Vouă/Camarazi căzuți în onoare și spre amintire/pentru luarea cu asalt a acestei înălțimi în luptele de Crăciun/înaintea Râmnicului-Sărat de la/22 la 26 Decembrie 1916/A 12-a Divizie de Infanterie Bavareză”.